

Milivoj Marijan — revolu- cionar i borac

(U povodu 35. obljetnice smrti)

Porodica Marijan Nikole (1876—1941) i Katicice rođene Jaušić (1888.), često je mijenjala mjesto boravka; od dalekog Krakowa u Poljskoj, preko Tuzle, Osijeka, da bi se konačno zaustavila u Bjelovaru 1922. godine — nakon penzioniranja Nikole Marijana, oficira bivše austro-ugarske i jugoslavenske vojske. Tu u Bjelovaru rodio im se sin jedinac Milivoj, 12. lipnja 1920. Nakon kratkog vremena sele na imanje porodice Jaušić (oko 30 jutara zemlje), u malo bilogorsko selo Javorovac.

U miru, među pitomim brežuljcima, raste mali Milivoj, družeći se s radnicima i seoskim dječacima. Prema pričanju majke Katicice, Milivoj je bio kao dijete dobar i poslušan, ali nestašan i suviše znatiželjan još od rane mladosti. Materijalna baza porodice omogućavala je da sinu jedincu pruži i najbolje obrazovanje. Tako je prva dva razreda više realne škole završio privatno kod kuće, a treći i četvrti razred u Virju, vozeći se svakodnevno devet kilometara zaprežnim kolima u školu. Već tada je Milivoj sigurno uočio razliku između mogućnosti svoje porodice i siromašnijih slojeva — seljaka i najamnih radnika, što će ga nakon dovoljno stečenog znanja opredijeliti za radnički pokret i marksističku ideologiju.

Školovanje nastavlja u bjelovarskoj gimnaziji, gdje druguje s braćom Bakić i pro-

fesorom Pavićem. Mnogo čita marksističku i drugu naprednu literaturu, bori se u školi protiv nepravilnog ocjenjivanja, a već u petom razredu postaje članom SKOJ-a. Zbog takvog djelovanja počinju ga šikanirati i progoniti, tako da će morati promijeniti sredinu. Sedmi razred gimnazije ipak završava u Bjelovaru, ali ocjena iz vladanja glasi »loše«, što je bio nepobitan dokaz njegovog revolucionarnog djelovanja, ali i signal za promjenu sredine.

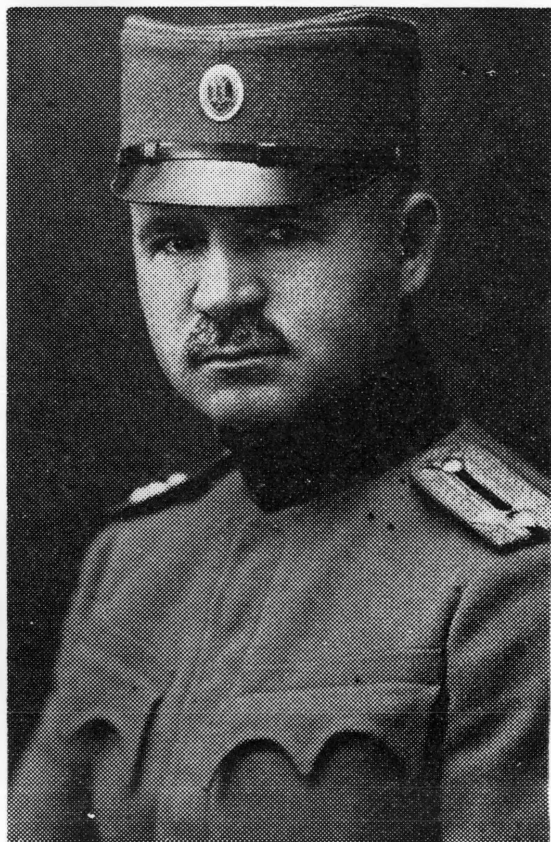
Školovanje u školskoj godini 1938/39. nastavlja u Koprivnici, gdje je i maturirao. Tu stiže nove prijatelje, okuplja oko sebe omladinu, djeluje u Javorovcu i Novigradu Podravskom. U jesen 1939. god. odlazi na studij prava u Zagreb. O revolucionarnom djelovanju na studiju u Zagrebu i kod kuće svjedoči nam jedna izjava tadašnjeg organizacionog sekretara Kotarskog komiteta KPJ za Koprivnicu Franje Mraza: »Naročito treba podvući aktivnost dvojice studenata Milivoja Marijana i Ota Grossa. Oni su unosili među drugove svoja iskustva iz Zagreba i svojim stavom doprinosili stvaranju komunističke discipline«.

Na studiju u Zagrebu dolazi u kontakt s poznatim partijskim radnicima: Pavlom Gregorićem, Jožom Horvatom (književnik) te sekretarom OK KPH za okrug Bjelovar Kasimom Čehajićem. Zbog ovog vrlo aktivnog naprednog i političkog rada, koji je bio zapažen, Milivoj Marijan postaje 1939. god. članom KPJ.

Otac i majka, znajući za njegovo djelovanje, često su ga upozoravali na posljedice, odnosno progone komunista od strane režima stare Jugoslavije, no on je unatoč opomenama ostao vjeran svojim idealima, nastojeći često pred roditeljima sakriti da je proganjan ili hapšen. Tako je bilo i 1940. god., kad ga je majka htjela posjetiti u stanu u Zagrebu, ali ga nije našla jer je bio uhapšen i otjeran na policiju a kasnije i u zatvor. Vrativši se kući neobavljena posla, majka je bila zabrinuta za sina. Kad je došao u Javorovac nakon zatvora, opravdao je svoje hapšenje kao nesporazum, kako bi utješio roditelje iako su oni vrlo dobro znali da se radi o komunističkoj djelatnosti za koju se gubila glava.

Nakon okupacije u travnju 1941. god. i proglašenja tzv. »NDH«, Milivoj nastoji što prije stići u Javorovac preko Bjelovara i Virovitice, gdje su ga Nijemci 28. ili 29. lipnja 1941. drugi put uhapsili. S grupom od oko petnaest komunista proveo je mjesec dana u Đurđevcu u zatvoru. Nakon toga je odveden u Zagreb, u Đorđićevu ulicu, gdje je proveo još petnaest dana na ispitivanju, pa vraćen u Koprivnicu, odakle je 16. kolovoza 1941. preko veze konačno pušten. Odmah je otišao u ilegalnost, povezavši se s partijskom ćelijom u Novigradu Podravskom. Po pričanju njegove majke, više je vremena provodio u Koprivnici, Novigradu, Đurđevcu i Bjelovaru nego u samom Javorovcu. Oca Nikolu nije našao kod kuće jer je već u travnju 1941.

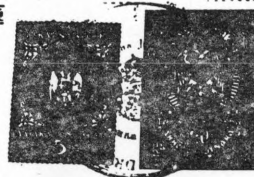
Roditelji revolucionara Milivoja Marijana

КРАЉЕВИНА ЈУГОСЛАВИЈА
KRALJEVINA JUGOSLAVIJA

Др. реална гимназија
у Бјеловани гимназија

Ул. бр. 16
Ур. бр.

ГОДИШЊЕ СВЕДОЧАСТВО — ГОДИШЊЕ СВЕДОЧАСТВО

Marijan Milić син - кћи *Stoli Marijana, aka. Karol* рођен
sin - kći *Stoli* рођен
12 јуна 1938 год. у *Бјеловани* срез *Бјеловански*; бановина *Сав-*
god. u *Бјеловани* srez *Бјеловански*; banovina *Сав-*
ска вере *ист. правосл.*, *исти је* у овој школи *1937/38* шк. год.
vere *исти је* u ovoj školi *1937/38* šk. god.
први пут *седми (VII)* разред ~ и показа *о* овај успех:
put *седми (VII)* razred ~ i pokaza *о* ovaj uspeh:

Веронаука — Věronauka	<i>vrlo dobar (4)</i>
Српскохрватскословеначки језик Srpskohrvatskoslovenski jezik	<i>dobar (3)</i>
Француски језик — Francuski jezik	<i>dobar (3)</i>
Немачки језик — Nemački jezik	<i>dobar (3)</i>
Латински језик — Latinski jezik	<i>dobar (3)</i>
_____ језик — _____ jezik	_____
Историја — Istorija	<i>dobar (3)</i>
Земљопис — Zemljopis	<i>dobar (3)</i>
Природопис — Prirodopis	<i>dobar (3)</i>
Физика — Fizika	<i>vrlo dobar (4)</i>
Хемија с минералогijом Hemija s mineralogijom	_____
Математика — Matematika	<i>dobar (3)</i>
Нацртна геометрија — Nacrtna geometrija	_____
Хигијена — Higijena	<i>vrlo dobar (4)</i>
Основи филозофије — Osnovi filozofije	_____
Уметност — Umetnost	_____
Цртање — Crtanje	_____
Писање — Pisanje	_____
Певање — Pevanje	_____
Гимнастика — Gimnastika	<i>vrlo dobar (4)</i>
Ручни рад — Ručni rad	_____

Напомена: — Напомена:

Владање *лоше (1)*
Vladanje

Изостанци: оправдани *22*, неоправдани ~
Izostanci: opravdani *22*, neopravdani ~

Према томе ученик је с *dobrim* успехом свршио *седми* разред.
Prema tome učenik je s *dobrim* uspehom svršio *седми* razred.

Дел. бр. *500 од 28 јуна 1938* год. у *Бјеловани*
Del. br. *500 od 28 juna 1938* god. u *Бјеловани*

Разредни старешина — Razredni starešina,

Stojanović, moj.

Директор — Direktor,

Milić

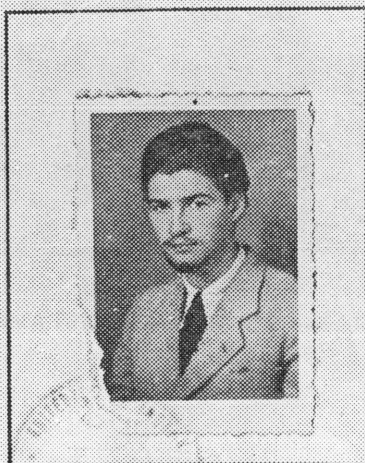
ОЦЕНЕ: За успех: одличан (5), врло добар (4), добар (3), слаб (2), рђав (1).
За владанье: одлично (5), врло добро (4), добро (3), лоше (1).
ОЦЕНЕ: Za uspeh: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), slab (2), rđav (1).
Za vladanje: odlično (5), vrlo dobro (4), dobro (3), loše (1).

По чл. 22 Закона о установљењу нових државних монопола од 3 августа 1933 год., штампар који се узмате да штампа овај формулар
казни се по Кривичном закону.
По члану 22 Закона о установљењу нових државних монопола од 3 августа 1933 год., štampar koji se uzmate da štampa ovaj formular
kazni se po Krivičnom zakonu.

ЦЕНА КОМ. 1.— ДИМ.
CENA KOM. 1.— DIM.

Издање и штампа Држ. штампарије Краљевине Југославије — БЕОГРАД
IZDANJE I ŠTAMPA DRŽ. ŠTAMPARIJE KRALJEVINE JUGOSLAVIJE — BEOGRAD.

SLIKA POSJEDNIKA

Vlastoručni potpis posjednika:

Milivoj Marijan

U ZAGREBU, DNE 26. listopada 1941.

Broj 81 Legitimacije
1939

Kraljevina Jugoslavija
(Regnum Yugoslavia)
Univerzitet u Zagrebu
(Universitas Zagrebensis)
Fakultet: *Pravni*
(Facultas)

INDEKS KOLEGIJA (INDEX LECTIONUM)

Porodično i rodno
ime slušaoca:

(Cognomen et nomen studiosi)

Porodično i rodjeno ime oca i matere:

(Cognomen et nomen patris et matris)

Dan, mjesec i godina rođenja:

(Annus, mensis et dies natalis)

Mjesto rođenja:

(Locus oriundi)

Nadležna općina:

(Commune proprium)

Državljanstvo:

(Civilitas particeps)

Broj i datum svjedodžbe ispita zrelosti

s oznakom zavoda koji ju je izdao:

(Numerus, annus, mensis et dies testamini) (examinis
maturitatis peracti cum nomine instituti, a quo electum est)

Sravnio s originalnim ispravama i ovjerio:

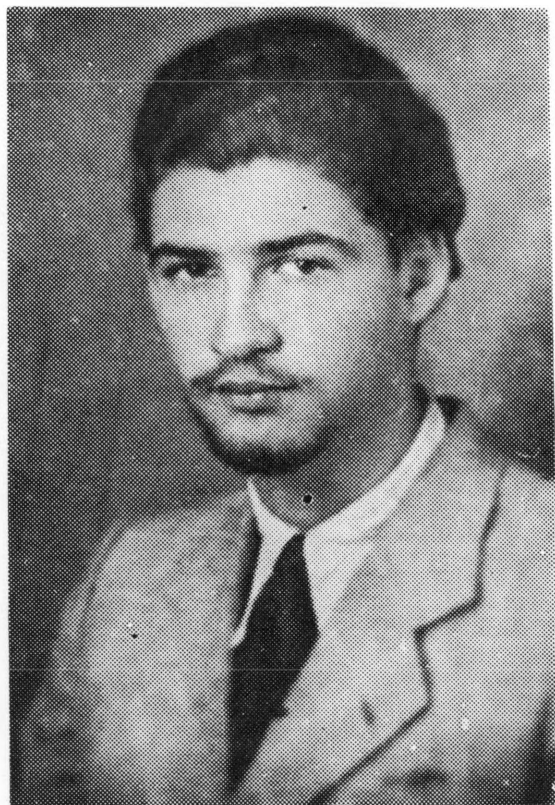
(Cum documentis principalibus fide dignis
comparatimque testatur)

Faksimil druge i treće stranice studentskog indeksa Milivoja Marijana

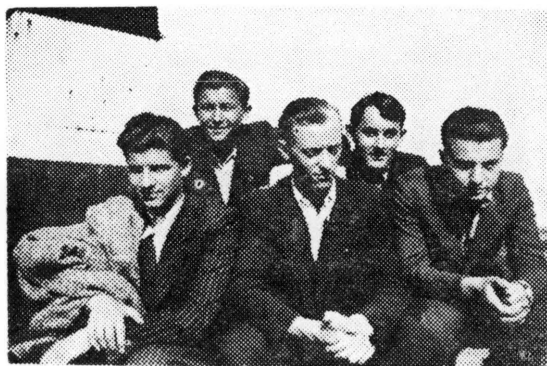
god. bio odveden u logor »Danicu« pa u Jadvono, gdje je ubijen.

Unatoč ustaškom teroru, kuća Marijanovih je bila otvorena za svakog borca i druga. U listopadu 1941. god. dolaze u Javorovac na sastanak, u kuću Jove Vujčića: Pavle Gregorić iz Zagreba, Kasim Čehajić — sekretar OK KPH Bjelovar, Ivan Horvatić-Čuk, Ivan Cirkvenec, koji se dogovaraju o akciji na općinsku zgradu u Novigradu Podravskom. Već tada Milivoj je imao oko sebe drugove »javorovačke« grupe: Jovu Vujčića, Peru Prijića, Nikolu Marinkovića, Branka Halapu-Bracu, koji će također djelomično učestvovati u napadu 27. na 28. studenog na općinsku zgradu u Novigradu Podravskom.

Svjedodžba Milivoja Marijana iz bjelovarske gimnazije (prethodna stranica)

Milivoj Marijan kao student

Milivoj Marijan (prvi s lijeva) s prijateljima

Osim Javorovačke grupe u napadu su učestvovala Kalnička i Bjelovarska grupa, a od poznatijih imena i prvoborci: Gabrijel Santo-Kum, Pero Biškup-Veno, Đuka Prilika, Josip Rauš, Bogdan Levača i drugi. Sekretar OK KPH Bjelovara, Kasim Čehajić, nije učestvovao jer je obolio i nalazio se u kući Nikole Kalanja u Borovljanima. (Detaljnije o napadu vidi: »Podravski zbornik 75«, str. 56—62.)

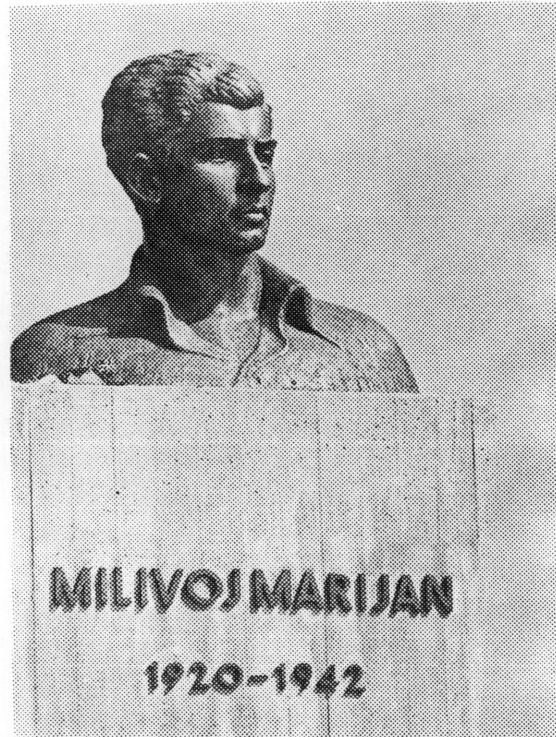
Iako je napad u potpunosti uspio i stvorio pozitivnu političku klimu u Novigradu Podravskom, okolnim selima, pa i u Koprivnici, ipak je hapšenje većeg broja komunista značilo stagniranje ustanka i borbe u Podravini. Sam Milivoj, pridržavajući se odluka partijskog savjetovanja u Borovljanima i dogovora o napadu u Javorovcu: »da svi drugovi koji su povezani na bilo koji način sa napadom, odmah odu u ilegalnost ili partizane«, napušta još u noći Novigrad i prelazi na Kalnik u Kalničku grupu Bože Leinera. Pokidane veze s Podravinom i Bilogorom Milivoj nastoji uspostaviti preko Javorovca. Tako je u ožujku 1942. god. s grupom Bože Leinera krenuo preko Apatovca, Koprivničke Rijeke, Lepavine, Male Mučne, put sela Javorovca,

kamo su stigli 21. ožujka 1942. U sukobu s ustašama poginula su četiri druga, a grupa se ponovno povlači prema Kalniku. Neprijatelj partizane pod borbom danonoćno progoni, dok ih konačno ne razbije u manje grupe. Milivoj Marijan, Božo Leiner i nekolicina druga sklonili su se u štagalj u selu Hrastovsko kod Ludbrega, misleći da će tu biti sigurni, malo se odmoriti i predahnuti. No nije tako bilo. Izdajom ustaše doznaju za njihovo sklonište, koje opkoljavaju 3. svibnja 1942. U krvavom sukobu ginu zajedno narodni heroji Božo Leiner i mladić iz Javorovca, prvoborac i revolucionar — Milivoj Marijan.

Tako je, eto, u najljepšem mjesecu u godini, cvjetnom maju, nasilno prekinut jedan buran životni put u tek navršenoj dvadesetoj godini života.

Da tragedija bude još veća, majka Katica trebala je biti otpremljena u logor Staru Gradšku, ali ustaške odustaju od te namjere,

Spomen-popsrje Milivoja Marijana u Javorovcu (rad akad. kipara Josipa Fluksija)

Grob Milivoja Marijana (lijevo)

smatrajući valjda da je gubitak muža i sina dovoljna kazna i opomena toj hrabroj ženi. Naravno da su se prevarili, jer kuća Marijanovih u Javorovcu i dalje ostaje širom otvorena za borce i ilegalce, a Katica Marijan postaje »partizanska majka«.

Ta hrabra žena, iako danas već u podmakloj životnoj dobi, kad govori o svom sinu, staloženo i mirno, ne krije svoj ponos, ali i tugu što ga je izgubila.

IZVORI:

1. Arhiva porodice Marijan
2. Kolar Sonja — Filipčić Rudolf: Novigrad i njegova okolina, MGK 1968.
3. Glas Podravine, br. 10. 1952.
4. Horvatić Fanjo — Kolar Sonja: Osvrt na historijska zbivanja, Koprivnica 1969.
5. Podravski zbornik 75, Jovo Rojčević: Prva oružana akcija u Podravini
6. Sjećanja Marijan Katicice